

Nakon godine dana intenzivnih aktivnosti na projektu nadogradnje, dodatnog opremanja i optimizacije rada postrojenja za gospodarenje otpadom potrebno je, u cilju informiranja članova Skupštine i, posredno, šire javnosti, progovoriti o stanju na Kaštijunu:

- o svemu što smo do sada učinili,
- o tome što planiramo poduzeti u sljedećem periodu i
- o problemima koji još nisu riješeni.

Uvjeren sam da nema alternative optimizaciji, odnosno poboljšanju procesa rada postrojenja na Kaštijunu, kako bi se na taj način sanirali nedostaci, koji su bili očigledni prošle godine zbog nedovoljno obrađenog otpada tijekom ljetnih mjeseci, te posljedično pojave neugodnih mirisa.

Što smo, dakle, učinili?

Na postrojenju za mehaničko-biološku obradu otpada izgrađena su dva dodatna boksa za bio sušenje otpada, povećan je kapacitet bio filtera, instalirane su dodatne cijevi za ventilaciju. Pokrivena je vanjska, bio rektorska ploha iz koje se prošlog ljeta *kontinuirano* širio zaista *intenzivan* smrad.

Što planiramo poduzeti do kraja ljeta?

Na vanjskoj plohi narednih dana bit će ugrađen sustav otplinjavanja i bit će puštena u rad visoko temperaturna baklja. Ako još tome dodajemo da će radni dio plohe - dakle onaj dio koji mora ostati otvoren radi dnevnog odlaganja dijela obrađenog otpada - biti odmah pokriven posebnim omotačem, onda se vjerojatnost širenja neugodnih mirisa kako iz samog pogona tako i iz vanjskog bazena smanjuje na najmanju moguću mjeru.

Radovi na postrojenju, koji su zbog nepovoljne epidemiološke situacije uzrokovane korona virusom bili obustavljeni na mjesec dana, privode se kraju i planira se njihovo okončanje početkom sljedećeg mjeseca, kada će novi dio pogona krenuti u probni rad.

S druge strane, moram napomenuti kako imamo i dalje problema u funkcioniranju Kaštijuna.

Prije svega, činjenica je da *povremeno*, preciznije: na *refule* i uz određeni smjer vjetra, naročito kasno navečer ili rano ujutro, još uvijek se osjećaju neugodni mirisi promjenljivog trajanja i intenziteta iz pravca Kaštijuna, čiji je uzrok – zaključak temeljim na rezultatima sustavnog i objektivnog promatranja pojave – najvjerojatnije povezan s radovima na postrojenju, odnosno s činjenicom da sustav ventilacije u glavnom pogonu nije bio – upravo zbog dinamike radova – u potpunoj funkciji. Nakon završetka radova na postrojenju nestat će i taj izvor neugodnih mirisa.

Drugi problem je kudikamo ozbiljniji.

Naime, ovih dana na području Istarske županije boravi oko 180.000 turista, što je 60% u odnosu na evidentirani broj turista u istom razdoblju prošle godine. Istovremeno na Kaštijunu obrađuju se 380-390 tona otpada dnevno: dakle, s 40% manje turista u odnosu na prošlu godinu već je praktički dostignuta gornja granica instaliranog dnevnog maksimalnog kapaciteta postrojenja.

To znači samo jedno: da je potrebno hitno uspostaviti zaista učinkoviti sustav odvojenog prikupljanja otpada, prvenstveno organskog otpada koji nastaje od ostataka hrane iz turističko-ugostiteljske djelatnosti tijekom ljetnih mjeseci. Mislim da je svima jasno da je sadašnja razina primarne selekcije otpada, blago rečeno, *nezadovoljavajuća*. S druge strane i naša komunalna društva su bespomoćna ukoliko s državne razine neće biti ponuđeno zakonsko rješenje koje će omogućiti stvaranje tržišta sekundarnih sirovina, od sveprisutne plastike pa nadalje. Isto tako je kristalno jasno da bez sustava odvojenog prikupljanja i alternativnog zbrinjavanja otpada neće se moći smanjiti - u ljetnim, turističkim mjesecima - dnevno opterećenje Kaštijuna, koji je u tom periodu daleko iznad projektom dozvoljenih količina otpada, uz negativne posljedice koje svi vrlo dobro znamo iz prošlogodišnjeg iskustva. Drugim riječima, sustav mehaničko-biološke obrade otpada na Kaštijunu – bez učinkovitog sustava odvojenog prikupljanja i primarnog zbrinjavanja dijela otpada za sekundarno recikliranje – je sustav bez riješenog *inputa*, koji ne može i neće funkcionirati na zadovoljavajući i održivi način.

To nije sve: Kaštijun je i projekt bez utvrđenog *outputa*, budući nije sustavno riješeno pitanje zbrinjavanja goriva iz otpada, dakle glavnog finalnog proizvoda bio-mehaničke obrade.

Gorivo iz otpada važeće zakonodavstvo tretira kao *obično smeće*, dakle nema status alternativnog, ekološki prihvatljivog energenta, što i je po svojim tehnološkim karakteristikama. Iz toga proizlazi da za zbrinjavanje SRF-a - u statusu običnog otpada i u nedostatku vlastite spalionice ili energane – *potrebno platiti sve veću cijenu*, koju diktira tržište zasićeno tim proizvodom, jer u Europi su trenutno u funkciji 477 MBO postrojenja koje proizvode SRF. Zašto domaće zakonodavstvo ne priznaje gorivu iz otpada status alternativnog ekološkog energenta pitanje je koje se mora hitno riješiti na razini nadležnog ministarstva.

Na kraju nešto o pitanju uspostave *civilnog nadzora* nad djelovanjem Kaštijuna.

Prije svega, valja reći da smo otvoreni za *suradnju* s nevladinim udrugama i građanskim inicijativama na pitanjima zaštite okoliša, održivosti i utjecaja Kaštijuna na lokalnu zajednicu.

Isto tako, osobno se slažem sa *provedenjem* ekološke studije utjecaja Centra za gospodarenje otpadom Kaštijun na okoliš i, posredno, na zdravlje mještana koji žive u neposrednoj blizini. Ne bi imao ništa protiv da se u tom pogledu slijedi primjer Primorsko-goranske županije i koristi sličnu metodologiju istraživanja. Štoviše, s tim ciljem već su uspostavljeni određeni kontakti između dviju županijskih nastavnih zavoda za javno zdravstvo.

Međutim, prepoznavanje važnosti uključivanja građanskih inicijativa i nevladinih udruga u rješavanje problema vezanih uz očuvanje okoliša i prirode; uspostavljanje komunikacije i dijaloga s građanima s ciljem unapređenja kvalitete života mještana u neposrednoj blizini Centra; uspostavljanje otvorene i iskrene suradnje s aktivistima, volonterima, stručnjacima odgovarajućih profila i – naposljetku - sa svim ljudima dobre volje koji mogu i žele pomoći u iznalaženju najboljih rješenja za učinkovito gospodarenje otpadom uz poštivanje najviše mogućih ekoloških standarda – dakle, sve je to zajedno više nego prihvatljivo, uz jedan jedini uvjet: uvjet poštivanja zakonskih propisa koji obavezuju djelovanje uprave, nadzornog odbora i skupštine Kaštijuna.

Dakle, suradnji s civilnim sektorom na pitanjima zaštite okoliša i utjecaja Kaštijuna na lokalnu zajednicu – kažemo Da.

Vaninstitucionalnom modelu su-upravljanja Kaštijunom – moramo reći NE. I to ne zbog nekakvog političkog hira, već zato što nas u tome sprječavaju trenutno važeći zakonski propisi.

Na kraju da rezimiramo:

1. Optimizacijom rada glavnog postrojenja i otplinjavanjem vanjske plohe na Kaštijunu bitno će se poboljšati proces gospodarenja otpadom, uz eliminaciju glavnih tehnoloških uzroka pojave neugodnih mirisa.
2. Međutim, i nakon optimizacije rada glavnog postrojenja, županijski sustav za gospodarenjem otpadom ne može i neće funkcionirati na održivi način, jer će i dalje biti bez *inputa* i bez *outputa*: s nepostojećem tržištem sekundarnih sirovina i *gotovo virtualnim* sustavom primarne selekcije otpada; sa sezonskom hiperprodukcijom organskog otpada iz ostataka hrane i s neriješenim sustavom zbrinjavanja finalnog proizvoda, dakle goriva iz otpada. Navedeni su problemi nerješivi na lokalnoj razini: za njihovo rješavanje nužna je intervencija nadležnih državnih tijela vlasti, kako zakonodavnih tako izvršnih.
3. Suradnja s civilnim sektorom na pitanjima zaštite okoliša i utjecaja Kaštijuna na lokalnu zajednicu ne samo da je prihvatljiva, već je poželjna i nužna. Isto tako, zakonski je neprovedivi svaki vaninstitucionalni model su-upravljanja Kaštijunom.
4. Provediva je i dobrodošla ekološka studija utjecaja Centra za gospodarenje otpadom Kaštijun na okoliš i, posredno, na zdravlje mještana koji žive u neposrednoj blizini. Za njeno pokretanje mislim da se možemo oslanjati na metodološka rješenja iz susjedne županije i koristiti stručne usluge nastavnog zavoda za javno zdravstvo.

Znam da sam bio previše dug u svom izlaganju, zato vam još više zahvaljujem na pažnji.